

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post	
Inge Martin Karlsvik, 6490 Eide	Leiar	Møtt	95264979	inge.karlsvik@mimer.no	
Birgit Oline Kjerstad, 6293 Longva	Nestleiar	Møtt	48111549	birgitkj@online.no	
Anne Katrine Jensen, 6638 Osmarka	Styremedlem	Møtt	90156039	anne.katrine@hansgarden.no	
Odd Helge Gangstad, 6475 Midsund	Styremedlem	Møtt	40287112	odd.gangstad@gmail.com	
Arne Rekkedal, 6165 Sæbø	Styremedlem	Møtt	99649978	arne.rekkedal@tussa.com	
Trond Malmedal, 6445 Malmefjorden	1. vara	Møtt	41631265	trond.malmedal@online.no	
Karin Vartdal, 6170 Vartdal	Leiar BKL	Møtt	90829702	karinmv@tussa.com	
Yngve Røyen, 6640 Kvanne	Fylkesleiar BU	Forfall	90887102	yngve_15@hotmail.com	
Til orientering:					
Petter Melchior, 6214 Norddal	2. vara		92283477	petter.melchior@c2i.net	
Oddvar Mikkelsen 6640 Kvanne	3. vara		41460565	om@orkla.norgesfor.no	
Sekretariatet		Tlf. arb			
Arnar Lyche	Møtt	org.-sjef	71202897	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	Møtt	rådgevar	71202895	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	Forfall	førstekonsulent	71202894		atle.frantzen@bondelaget.no
Anne Turid Myrbostad	Møtt	førstekonsulent	71202890	95944610	anne.turid.myrbostad@bondelaget.no

Protokoll frå styremøte i Møre og Romsdal Bondelag onsdag 5. og torsdag 6. desember 2012 i Norddal

Omtale og bileter er lagt ut på heimesida:

Styremøtet vart halde i møtelokala som Torunn og Petter Melchior har bygd i gamalfjøset på Melchiorgarden i Norddal. Styret overnatta på gamle ærverdige Petrines Gjestgiveri. Ikkje overraskande besto middagen av lokale produkt som m.a. kjekjøtt.

Begge dagar serverte Torunn og Petter «Melchiorlunch» med mat basert på produkt frå eigen gard.

Styret var på desse synfaringar/besøk:

- Orientering og omvisning på **Melchiorgarden**. Torunn og Petter Melchior satsar på geit og bringebær. Nytt geitefjøs, gardskjøkken, utsal og servering av lokale produkt har vorte utvikla dei siste åra. Her fekk styret sjå og høyre om korleis dette har gjort garden til arbeidsplass for fleire enn dei sjølve, og om samarbeidet i bygdeorganisasjonen «The Happy End – Norddal».
- Neste stopp var besøk hos **Kleivasida samdrift**, som er ei ny etablert samdrift for ku på Kleiva/ Eide i Eidsdal. Av fem medlemmer i samdrifta er tre aktive: Eldar Kleiva, Monica og Asbjørn Aarseth og dagleg leiar Per Arne Løvold. Samdrifta tok i bruk nyfjøset i august 2011, har plass til 72 kyr og kvote på 643.000 liter.
- Siste gardsbesøk var i nybygget til **Kristian Indreeide** i Eidsdal, ein av dei unge bøndene i bygda som satsar på sau som leveveg. 25-åringen tok over bruket i 2010, og bygde nytt kaldfjøs i fjor. Når han er heilt ferdig vil Kristian har plass til 250 vinterfora sauer, og vil da satse på sau på heiltid.
- Etter styremøte og middag første dag, fekk styret om kvelden oppleve ein annan av aktørane, Fjellgarden Gjæra, som også er del av konseptet «The Happy End – Norddal». Her fekk styret ei kulturoppleving med besøk i bryggekjellaren til Martin og Ingvild Nystad med konnjøl og spekemat. Og ein fekk høyre historia om garden og tradisjonane med brygging. Den fantastiske historia om «Fargar Iver» ligg i botn da Ingvild viste fram trykkeverkstaden. Her fekk ein sjå og oppleve korleis tradisjonshandverket blokktrykking vert halde i hevd på garden.

SAKSLISTE

Faste saker :

1/2012 Godkjenning av saksliste

Ekstrasak SAK 69/2012: Regionalt miljøprogram – revidering for perioden 2013-2016

Vedtak: Innkalling og saksliste godkjend

2/2012 Godkjenning av protokoll 16. oktober 2012

Vedlegg: Protokoll, som også er utsendt på e-post for godkjenning.

Vedtak: Protokoll frå styremøtet 16. oktober godkjend.

3/2012 Medlemsutvikling og medlemsverving

Medlemsutvikling hittil i år:

Vedlegg: Medlemstal lokallaga pr. 29. november 2012

Medlemstal 01/01-12: 3.367 **Medlemstal pr. 29. nov-12: 3.348 = -19**

Nyinnmelde hittil i 2012: 124

Vervekampanjen "Tørre og spørre"

E-post sendt til alle lokallagsledere i november med påminning om at Norges Bondelag har som målsetting å øke medlemstallet med 1500 nye medlemmer innen nyttår. For at vi i Møre og Romsdal skal bidra med vår andel må vi verve til sammen 92. Fordeler vi dette på alle betyr det 1-3 nye medlemmer i hvert lokallag. Da tenker vi at de største lokallagene verver 3 nye medlemmer, de mellom store 2 medlemmer og de minste verver 1 nytt medlem.

Kommentar i styret: Verveansvarleg burde vore nestleiar. Det er mange verv i styret frå før.

4/2012 Arbeids- og møteplan 2012/2013 (Dato ajourført: 5. des 2012)

Vinterferie i skulen: Veke 8 (18.-22. februar 2013)

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
5.-6. Desember	Fylkesstyremøte	Eidsdal/Norrdal	Styret
2013			
22. Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker fylkesårsmøte		
12. Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
15. februar	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
5. Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
8. Mars	Landbrukskonferanse	Ålesund	Landbruksinteresserte
8.-9. mars	Oppfølgingskurs Unge Bønder	Ålesund	
9.Mars	Årsmøte M&R Bondelag	Ålesund	Lokallaga, fylkeslaget
18. mars	Fylkesstyremøte		
10.-12. april	FK-veka, Stand	Molde	Fylkesstyret, Kontoret
12.-14. juni	Årsmøte Norges Bondelag	Alexandra, Loen	Årsmøteutsendinger
21.-25. august	Den Norske Matfestivalen	Ålesund	
25. august	Open Gard	Rundt i fylket	Lokallaga

5/2012 Representasjon og invitasjon til møter og arrangement

7. desember: Samling for Bondelagets regionstyremedlemmar i Innovasjon Norge i Landbrukets hus i Oslo. **Anne Katrine Jensen**

Føremålet med samlinga er å ha ein felles diskusjon om planar og strategiar for bruken av landbrukets investeringsmidlar, og for utveksling av erfaringar på tvers av regionane. NB dekkar reise og møtegodtgjørelse.

12. desember: Planlegging av matmøte

Oppstartsmøte. Bondelagskontoret. Karin Marie Vartdal; Anita Land; Kirsti Pernille Indreeide, Anne Katrine Jensen, Arnar Lyche.

Kommentarer i styret: Møte i Bygdekvinnelaget - ønske om gjøre på nytt tilsvarende møte som sist. Sist var det få bønder som deltok. Arbeidsgruppa ta stilling til om bønder skal være målgruppe. Prøve redusere kostnadene ved matmøte. Sted skifte, Ålesund denne gang?

Skisse til program legges fram for styremøtet i januar.

9.-10. januar 2013: Organisasjonssjefsamling, Norges Bondelag, Oslo, Arnar Lyche

15. januar: Møte med Høyre i M&R, Batnfjordsøra i Gjemnes.

Fylkes- og stortingspol. i Høyre i Møre og Romsdal er invitert til gardsbesøk hos leder i Gjemnes Bondelag, Bente Bjerkeset Solenes.

4. februar: Regionalt møte med Ap i Midt-Norge – i Kristiansund

Regionalt samråd om landbrukspolitikk mellom Arbeiderpartiet og Bondelaget. Det legges opp til felles møte for Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag. Møtested Kristiansund.

Bekreftede deltakere frå Arbeiderpartiet:

Sogn og Fjordane Ap: Nils Støyva, leder av fylkespartiet og medlem av fylkesting og fylkesutvalg.

Ingrid Heggeø, stortingsrepresentant, Næringskomiteen.

Møre og Romsdal Ap: Else-May Botten, stortingsrepresentant, Næringskomiteen

Sør-Trøndelag Ap: Arne Haugen, stortingsrepresentant, Næringskomiteen og Ap sin talsperson i landbruksspørsmål.+ mulig flere.

Nord-Trøndelag Ap: Eget landbruksutvalg.

6/2012 Aktiviteter og møter i lokallagene

Heimeside 30.11.2012: Fullsatt sal hyllet landbruket i Rauma

Rauma kommune overrakte torsdag 29. november 2012 årets næringspris til Landbruket i Rauma ved Rauma Bondelag. Det var tydelig at dette var en kjærkommen pris, siden 200 landbruksaktører og andre hadde møtt fram for å være med på feiringa, skriver Rauma kommune i ei pressemelding med bilde de har sendt ut.

Landbruksdirektør i Møre og Romsdal, Anne Berit Løset, hilste prisvinnerne og tok forsamlinga med på en reise i utviklinga i landbruket på nasjonalt og lokalt nivå. Leder for Rauma kommunes kraftfond, Marit Nauste, sa at tida nå var overmoden for at landbruket skulle få Rauma kommune sin næringspris, og hun understreket det arbeidet bonden gjør med å fylle Rauma sin naturgledevisjon med innhold.

Ordfører Lars Olav Hustad hylla også landbruket i Rauma. Han understreka hvor viktig det er med et aktivt landbruk som gir oss et landskap som både beboere og besøkende trives i. Mange ville hylle prisvinnerne - "I kveld har jeg fått påfyll til å holde på noen år til", sa en av bøndene på veg ut døra på veg til kveldsrunden i fjøset.

Heimeside 30.10.2012: Ørsta Bondelag ut mot nye lufttekrav

- Om ein skal luften og mjølke opp mot 70 kyr kvar dag vil det verte veldig problematisk. Leiar i Ørsta Bondelag, Geir Hole, er oppgitt over eit nytt krav som vil gjere kvardagen utfordrande for bønder som driv samdrift (MØRE-NYTT)

Heimeside 20.10.2012: Landbruket i Rauma ved Bondelaget fikk næringsprisen

Kraftfondet i Rauma kommune tildelte i sitt møte 18. oktober årets næringspris til landbruket i kommunen ved Rauma Bondelag. – Jeg håper politikerne også ser bak utstillingsvinduet, kulturlandskapet. At de også ser arbeidsplassene og verdiskapingen vår, sier leder i Rauma Bondelag, Anders Øverbø, til ROMSDALS BUDSTIKKE.

Heimeside 18.10.2012: Ørsta Bondelag: - Ta vare på landbruket

Ørsta Bondelag ber kommunen om å ta omsyn til jordbruksarealet ved utarbeiding av kommuneplan. - Skal jordbruket halde fram med å produsere like mykje mat framover er vi avhengig av å ha nok areal. Difor er det viktig at vi tek vare på dei beste jordbruksareala i kommunen, skriv leiar for Ørsta Bondelag, Geir Hole, i uttale til kommuneplan for Ørsta (MØRE-NYTT)

Øksendal Bondelag ekstraordinært årsmøte 28. nov. Sak vedtak sammenslåing med Sunndal Bondelag.

7/2012 Referat fra møter og arrangementer

23. oktober: Fagseminar rovviltforvaltning, Norges Bondelag, Oslo, Atle Frantzen

Målgruppe var ansatte og tillitsvalde i Norges Bondelag med ansvar/interesse for rovvilt.

Foredragshaldarar var fag-/og ressurspersonar frå DN, SNO, Norges Bondelag, NINA, m.v.

Tema for seminaret omfatta både bjørn, ulv, jerv og gaupe. Det vart understreka at vi har eit klart mål om maksimal matproduksjon på grunnlag av beiteressursane og at vi har ei klar rolle i forhold til å passa på oppfølging av Rovdyrforliket. Møre og Romsdal har kun streifdyr av ulv og bjørn, og er klart definert at det ikkje skal utviklast bestandar / vera yngling av dersse artane her. Vi ha ei klar utfordring i å sjå til at det er på plass gode/raske/effektive rutiner for felling når streifdyr slår seg til her i kortare eller lengre tid. Dette er aktuelt i Rauma/Lesja for øyeblikket.

I forhold til jerv er det ei utfordring å få til betre og meir effektiv lisens- og skadefelling. Det ser så langt ut til å bli positive verknader av ”Jerveprosjektet” i Nordland (Prosjekt bedre jervejakt) i regi av Nordland Bondelag, finansiert av FKT-midlar. Fleire fylke/Bondelag ser ut til etter kvart å arbeida etter same modell.

26. oktober: Møte om økt storfekjøttproduksjon i Møre og Romsdal, Fylkeshuset, Molde

Etter et initiativ fra fylkesleder i TYR, Øyvind Heinåli-Karlsen, inviterte Møre og Romsdal Bondelag til et møte for å diskutere storfekjøttproduksjonen i fylket. Deltakere på møtet var Brit-Kari Hauger, Svein Magne Dahle, Øyvind Heinåli Karlsen og Halstein Grønseth fra Nortura, Ottar Longva og Magna Torvund Bergem frå Fylkesmannens landbruksavdeling, Svein Aure fra Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal, Arild Erlien, Inge Martin Karlsvik og Arnar Lyche fra Bondelaget, Turid Strøm frå Bioforsk Økologisk og Jon Geirmund Lied fra Landbruk Nordvest.

Bakgrunnen for initiativet til TYR og Bondelaget er den store underdekningen på storfekjøtt. Ca 20 prosent av storfekjøttet blir nå importert. Prognosene for 2012 viser en underdekning på 8.300 tonn. Trenden er at det blir færre melkekyr som melker mer, og dermed færre fødte kalver. De fleste melkeprodusenter fyller opp husdyrrommet med melkekyr og selger oksekalvene. Det er nødvendig å slakte mange av disse i svært ung alder, da det ikke finnes kjøpere. Dessuten blir ca 10 prosent av kvigene slaktet før de har kalvet. Hvis stipulert underskudd skal dekkes av ammekyr, trenger vi 80.000 flere ammekyr om 10 år. For å øke storfekjøttproduksjonen er det nødvendig både å stimulere til økt kjøttproduksjon i melkeproduksjonen og øke antall ammekyr. Hvordan gjør vi best dette?

På møtet orienterte organisasjonsleder i Nortura, Brit-Kari Hauger, om status og utfordringer for storfekjøttproduksjonen i Møre og Romsdal. Forsker på Bioforsk Økologisk, Turid Strøm, snakket om aktuelle prosjekt med tema storfekjøtt i regi av Bioforsk.

Daglig leder i TYR, Oddbjørn Flataker, skulle også innlede om hvordan vi skal øke den norske storfekjøttproduksjonen. Men på grunn av vanskelige værforhold greide ikke flyet til innlederen å lande på Årø og returnerte til Gardermoen. Men møtet fikk hans foredrag tilsendt på e-post og dette ble utdelt og gjennomgått i møtet.

Etter en konstruktiv diskusjon rundt bordet der alle deltok aktivt om hvordan en best kan arbeide for å øke storfekjøttproduksjonen i vårt fylke, ble det besluttet å nedsette ei arbeidsgruppe som har som mandat å jobbe fram handlingsplan/prosjekt for økt storfekjøttproduksjon i Møre og Romsdal. I arbeidsgruppa deltar Nortura v/Brit Kari Hauger, TYR v/Ole Sigbjørn Iversen, Landbruk Nordvest v/Sivert Mausest, Bioforsk Økologisk v/Turid Strøm og Bondelaget v/Arnar Lyche.

6. november: Med Innovasjon Norge og prosjekt "Auka smågrisproduksjon i M&R"

Nortura sine kontor i Molde. Møtedeltakere: Fra Innovasjon Bjarne Øygard og Sivert Gravem. Fra prosjektet: Jorunn Gunnerød (leder Styringsgruppa), Brit Kari E Hauger (Nortura), Asbjørn Ramselien (Nortura), Ottar Longva (FM), Inge Martin Karlsvik (BL) og Reidar Lindset (prosjektleder).

Orientering om prosjektet og mogeleg prioritering av utbyggingsprosjekt på gris. Marknadssituasjon gris samt status og trend svineproduksjon i M&R. Kvifor prosjektet er viktig for M&R. Utfordring for IN å delta på finansiering av nyetableringar innan svineproduksjon pga marknadssituasjonen. Eksisterande produsentar som treng tilpassingar vil vere rom for støtte til.

7.-8. nov: Ledermøte og Midt-Norsk Temakonferanse på Royal Garden Hotell, Trondheim

Se omtale i SAK 61/2012 nedenfor

10. og 17. november: Eigarskifte Temadag i landbruket i Kristiansund og Ørsta

55 personar deltok på to lærerike temadager om eigarskifte som Møre og Romsdal Bondelag holdt laurdag 10. november på Rica Hotel, Kristiansund og lørdag 17. november på Hotel Ivar Aasen, Ørsta. Begge stder kl 10.30 – 17.00. Bondelagets samarbeidsadvokat Ole Houlder Rødstøl sto for det faglege innhaldet for 27 deltakere i Kristiansund og 28 deltakere i Ørsta.

Fylkeslaget har kvar haust dei siste åra halde temadag om eigarskifte. Anna kvart år er temadagen halde i Molde. For to år sidan var det temadagar på Stranda og i Surnadal, og i år på andre stadar på Sunnmøre og på Nordmøre – Ørsta og Kristiansund.

Ole Houlder Rødstøl er partner i advokatfirmaet Øverbø Standal & CO i Molde og samarbeidsadvokat for Møre og Romsdal Bondelag. Han har særlege arbeidsområde knytt til generasjonsskifte, forretningsjuss, odelsrett og skatt/arveavgift. Han har sjølv drive eigen gard med dyr i Molde.

Målgruppe var i utgangspunktet alle som har tilknytning til garden, både ny og gammal generasjon, som skal inn i eller er inne i ein eigarskifteprosess. Det vert særleg lagt vekt på forhold og utfordringar som ny generasjon møter.

Kurset var gratis for medlemar i Norges Bondelag. Deltakaravgift kr 600,- for andre.

19. november: Møte om kvinneprosjektet

Bondelagskontoret i Molde. Yngve Røøyen, Mari Bøe, Karin Vartdal, Synnøve Valle, Rose Bergslid og Arnar Lyche. Se omtale i SAK 66 /2012 nedenfor

19.-21. nov: Tema- og skattekurs samarb. rekneskapskontor, Molde Anne T. Myrbostad

Det årlige tema- og skattekurset for Bondelaget sine samarbeidande rekneskapskontor vart halde på Hotell Alexandra i Molde 19.-21. november. Over 80 ansatte ved regnskapskontor i Møre og Romsdal som har samarbeid med Norges Bondelag deltok på samlinga. Programmet ga de ansatte mye nyttig og viktig oppdatering på sentrale skatterettslige og regnskapsfaglige områder.

Samlinga startet mandag 19. november med temadag med 35 deltakere om regnskapsførerregelverket med hovedvekt på GRFS, der registrert revisor og autorisert regnskapsfører Torill Volden fra Abacus Økonomitjenester AS, var foreleser. Temakurset er et samarbeid mellom Norges Bondelag og Økonomiforbundet.

Tirsdag 20. og onsdag 21. november ble det holdt skattekurs for over 80 deltakere. Dette årlige kurset for samarbeidende regnskapskontor blir arrangert i sin helhet av Norges Bondelag. Forelesere var advokat Jan Bangen og rådgiver Elling Bjerke, som begge er ansatt ved Avdeling for regnskap og juridisk service (RJS) i Norges Bondelag.

21. november: Møte i styringsgruppa for prosjekt Auka smågrisproduksjon M&R

Hans Frafjord er Bondelagets repr i styringsgruppa **Vedlegg:** Møtereferat.

26. november: Møte om grønt, frukt og bær, Norges Bondelag, Oslo

Grønttalsperson i M&R Bondelag, Audun Skjervøy, Norrdal, deltok på møtet.

Grønt, frukt og bærutvalget i Norges Bondelag hadde ønske å avholde et internt seminar/møte med representanter fra utvalga i fylkene. Det er et ønske å få bedre kontakt med fylkesutvalga slik at det sentrale utvalget kan gjøre en bedre jobb og dermed ivareta medlemmenes interesser på en bedre måte.

29. november: Møte i arbeidsgruppa om økt storfekjøttproduksjon i Møre og Romsdal, Bondelagskontoret, Molde. På møtet deltok Nortura v/Brit Kari Hauger og Hallstein Grønseth, TYR v/Ole Sigbjørn Iversen, Landbruk Nordvest v/Sivert Mausest, Bioforsk Økologisk v/Turid Strøm og Bondelaget v/Arnar Lyche.

8/2012 Andre saker

8.1 Norges Bondelag har innvilget kr. 12.000 som omsøkt til annonsekampanjen til Surnadal Bondelag – se sak 58/2012 i fylkesstyremøte 16. oktober 2012

8.2 Prosjektet ”Fortsatt drift på livskraftige landbruksbedrifter”.

Vedlegg: Søknaden frå M&R Bondelag

Skriv om tilsagn om tilskot frå fylkeskommunen

Motteke skriv frå M&R fylkeskommune datert 22. november 2012 om tilsagn om tilskot frå ordninga Rekruttering, likestilling og kompetanseheving i landbruket til prosjektet ”Fortsatt drift på livskraftige landbruksbedrifter”.

Regional- og næringsutvalet gjorde i møte 13. november slikt vedtak: ”Regional- og næringsutvalet løyver Møre og Romsdal Bondelag eit tilskot på kr 300.000 til prosjektet ”Fortsatt drift på livskraftige landbruksbedrifter”. Tilskotet er avgrensa inntil 40 % av godkjente kostnader”.

Fylkeskontoret sendte 20. november søknad om BU-midlar til Fylkesmannen/Innovasjon Norge.

8.3 Landbruksmeldinga – drøfting i fylkestinget 10.-12. desember

Omarbeidet utkast til landbruksmelding i M&R etter høringsrunden som er sendt til politikarane i fylkesutvalet (møte tysdag 27. nov) og fylkestinget (møte 10.-12. des), er sendt fylkesstyret på e-post saman med fylkesrådmannens saksframlegg og samandrag av de 24 innkomne uttalene i høringsrunden (Blant disse M&R Bondelag og Rauma Bondelag). Blant innsendarane var kommunar, organisasjonar, forskingsinstitusjonar og privatpersonar.

8.4 NILF-rapport om verdiskaping og sysselsetting i Møre og Romsdal

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) la 21. november fram en fersk rapport over verdiskaping og sysselsetting innen landbruket på kommunenivå i Møre og Romsdal. NILF har utført beregningene på oppdrag fra Fylkesmannens landbruksavdeling i Møre og Romsdal. Rapporten ble sendt på e-post til fylkesstyret og lokale bondelagsledere 21. november, og link ble lagt ut på M&R Bondelags hjemmeside.

Fylkeskontoret vil etter hvert som vi får tid oppdatere alle 36 kommunebrosjyrer for de lokale Bondelagene med oppdaterte og ferske tall på verdiskaping og sysselsetting i hver kommune.

Hjemmeside 21.11.2012: Landbruket i M&R omsetter for 2,1 mrd kroner

Omsetningen i jordbruket i Møre og Romsdal er beregnet til å være knapt 2,1 mrd. kr i 2010, inkludert produksjonstilskudd. Verdiskapingen (nettoprodukt) er beregnet til 734 mill. kroner i 2010, og sysselsettingen til 3 151 årsverk. Melkeproduksjon på storfe er den dominerende driftsformen i Møre og Romsdal både målt ut fra omsetning, verdiskaping og sysselsetting, viser en fersk beregning Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har gjort for ulike produksjoner innen jordbruket i Møre og Romsdal.

8.5 Informasjon om landbruksnæringa sitt tilbud til nye unge bønder

Vedlegg: Oppdatert info-skriv

Tidligere org.-sjef har som en del av Prosjekt Rekruttering og midler M&R Bondelag har fått fra fylkeskommunen til rekruttering, likestilling og kompetanse oppdatert info-skriv om landbruksnæringa sitt tilbud til nye unge bønder. Skrivet er bl.a. delt ut til alle deltakerne på temadager eierskifte i november

8.6 Dialogmøte Faglig rådgivende utvalg og Verneområdestyret for Trollheimen

Vedlegg: Referat fra møte 14. november

E-post mottatt fra Oddvar Mikkelsen etter møtet:

Som dere kjenner til er jeg oppnevnt som representant for Bondelaget i begge fylkene i rådgivende utvalg for verneområdestyret i Trollheimen. Vedlagt er referat fra det første møtet i det rådgivende utvalget (sammen med representanter for styret).

Det jeg sitter igjen med som viktigste punkt for oss er at styret går inn for å utvide styret som i dag består av to representanter for sametinget, en fra hvert fylke og en fra hver kommune til også å omfatte en grunneier fra hvert fylke som rullerer mellom de tre kommunene i hvert fylke i takt med stortingsvalgperioden.

Direktoratet for Naturforvaltning skal nå innstille til vedtak i Miljødepartementet som må godkjenne vedtaket. Styret ser det slik at representantene for Bondelag og Småbrukerlag i det rådgivende utvalget er mer "politiske" enn rene grunneierrepresentanter. Det er imidlertid en utfordring å peke ut grunneierrepresentanter i og med at det med unntak for Oppdal er en veldig fraksjonert grunneierorganisering og i stor grad med passive grunneierlag. Forslaget er at det etter møter med grunneierne i angitt kommune innstilles på en kvinne og en mann som så velges av kommunestyret i den aktuelle kommunen. **MVH Oddvar Mikkelsen, Surnadal Bondelag**

8.7 Brev frå Sunnylvn Bondelag om Tine og geitenæringa.

Vedlegg: Kopi av brev til Tine 18. november frå geitmjølkprodusentane i Region Vest

Sunnylvn Bondelag vidaresendt oppfordring frå geitebonde om å ta opp situasjonen for geitenæringa. Meiner å sjå konturane av at geitnæringa er lita i Tine-samanheng sett i forhold til ku, må større innsats til frå Tine si side. Begge næringane har svært viktig rolle lokalt i Stranda, det er viktig at det også vert fokusert på ringverknadane av ytterlegare reduksjon av produsentar.

Geitmjølkprodusentane i Region Vest har desse krava til Tine si satsing overfor næringa:

1. Vi krev ei forbetra satsing på produktutvikling, sal og marknadsføring av geitmjølkprodukt. Marknadsføring av geitemjølkeprodukt må vere ei eiga stilling og ikkje vere underlagt andre satsingsfelt.
2. Vi forventar strakstiltak for å kunne auke innslaget av geitmjølk i brunost Gudbrandsdalsost G35, sidan geitmjølka no har fått ein forbetra og mildare smak.
3. Næringa meiner Tine må løfte opp og fram geitmjølkprodukt mot dei ulike kundegruppene, i alle salsfremjande samanhengar som Tine deltek i.

Kommentarer i styret:

Registrerer frustrasjon i geitemiljøet at kvotene satt ned 2 prosent. Styret merkar seg dei tiltak næringa meiner Tine bør gjere. Fylkeskontoret sender svar tilbake at saka er lagt fram for styret og drøfta. Styret tek med seg signala, og vil bruke dei i diskusjonen rundt jordbruksforhandlingane. Fylkesstyret vil oppfordre næringa til å kome med konkrete tiltak som styret kan bake inn i fylkesstyret sin uttale til jordbruksforhandlingane 2013.

Det vart nemnt i styret å auke distriktstilskotet i klyngeområde for geit.

8.8 Saker frå Bygdekvinnelaget

- Lokale Bygdekvinnelag i Møre og Romsdal var på samrådsmøte fredag 2. og laurdag 3. november på Skaret ved Molde. 21 deltakarar.
- Bygdekvinnelaga rundt om slit, fylkeslaget har planar med medlemsverving utpå nyåret.
- Ønske at bygdekvinnelaga kan få invitasjon til årsmøta i lokale Bondelag. Fylkeskontoret varse lokale bondelag om dette.
- Ved jubileum i Bygdekvinnelag er det kjekt om fylkesbondelaget også deltek.
- Arbeide for sentral kontingentinnkreving i Bygdekvinnelaget.

- Tanke: Kan det vere mogleg at rekneskapsførsel i Bygdekvinnelaget vert overført til Bondelagets rekneskap som eit prosjekt. Ein tredjedel av fylkes-bygdekvinnelaget sine kontingentinntekter går no med til å betale rekneskapsførsel.
- Fylkesårsmøtet vert halde første helga i april.

8.9 Saker frå Bygdeungdomslaget

8.10 Andre saker lagt ut på M&R Bondelag si heimeside - www.bondelaget.no/moreogromsdal

Hjemmeside 30.10.2012: Landbruk og klima - forstå den som kan!

- Den største utfordringen for miljø og klimadebatten i Norge er at forskere og byråkrater bidrar til å gjøre tematikken uforståelig. Folkelig fornuft overkjøres av akademiske tilnærmingar og beregningsmodellar som gjør at drøvtyggere som storfe, sauer, geiter eller tamrein blir klimaverstinger, skriver organisasjonssjef i Møre og Romsdal Bondelag, Arnar Lyche, i et leserinnlegg på trykk i Nationen tirsdag 30. oktober.

Hjemmeside 29.10.2012: Ønsker mer spisset landbruksmelding for M&R

Styret i Møre og Romsdal Bondelag mener utkastet til landbruksmelding i fylket formidler situasjonen i landbruket på en lettfattelig og velformulert måte, men hadde ønsket at deler av innholdet med fordel kunne "spisses" litt mer. Målet må være å gi en riktigst mulig beskrivelse av virkeligheten. Fylkesstyret påpeker at dagens samla rammevilkår med lav forventet inntekt, svake sosiale ordningar og kostnadsdrivende regelverk for de som driver i næringa, ikke er konkurransedyktige.

8.11 Open Post

- Nestleder Birgit Oline Kjerstad, som er Bondelaget sin repr i styret for Matfestivalen i Ålesund, orienterte om at rådmannen i Ålesund har foreslått store kutt i den kommunale støtten. Presseklipp Sunnmørsposten var delt ut. Dette er utfordrende for festivalen.
- Arealsak på Fjørtoft: Tare mare by prosjekt på øya, store landbruksareal foreslått lagt ut til parkeringsplass. Saka kan bli sendt over fylkeslaget til orientering. Lokallagsleder er også grunneier. Org.-sjef Arnar Lyche følger opp saka.
- Til neste styremøte legger fylkeskontoret fram drøftingssak og vurdering av alternativ for event. studietur til utlandet for hele ledermøtet.

SAK 61/2012: Leiarmøtet /temakonferanse 7. og 8. nov 2012 - Oppsummering

Vedlegg: Omtale og bilder fra Leiarmøtet er lagt ut på heimesida.

Det ble en inspirerende samling for de 48 tillitsvalgte fra lokallagene og fylkeslaget i Møre og Romsdal Bondelag som deltok på Royal Garden Hotell i Trondheim på felles ledermøte med trønderfylkene 7. november og på Midtnorsk temakonferanse 8. november.

Fylkeslaget oppmodet alle lokale Bondelag i M&R om å møte med så mange styremedlemmer som mulig. Fra Møre og Romsdal Bondelag deltok 5 fra fylkesstyret, 4 fra kontoret og 39 deltakere fra 23 lokallag (11 lokallag stilte med 2 eller flere deltakere). I tillegg møtte flere lokallagsledere og tillitsvalgte i Bondelaget for andre samvirkeorganisasjoner på samlinga.

20 av Bondelagets deltakere reiste med Tine-bussen tur-retur. Fylkeslaget dekket fly-, rutebuss- og bilkostnader for de andre.

Samlinga startet onsdag med separate møter for alle landbruksorganisasjonene i Midt-Norge. De tre fylkesbondelagene stilte med vel 120 deltakere, Nortura samlet vel 90 av sine tillitsvalgte i regionen, og Tine Midt-Norge møtte med 80 produsentlagsledere og tillitsvalgte. Også Felleskjøpet Agri og de tre fylkesorg av Norsk Landbruksrådgiving hadde egne møter, bl.a. stilte det en stor delegasjon fra Landbruk Nordvest.

Innspill på e-post fra styremedlem i lokallag på Sunnmøre:

Jeg vil bare påpeke at nok en gang synst jeg det er dårlig planlegging og manglende samarbeid mellom de ulike organisasjonene. I fjor vart denne samlingen på de samme dagene som Agro Nordvest i Loen, og i år ble det dagene rett før.

Det er mange som sitter i flere verv, og det er ikke mange som har anledning til å ta fri mange dager i strekk. Dette ble påpekt i Loen i fjor, også til bondelaget, og likevel ble det slik i år. Håper vi kan se frem til at dette blir bedre til neste år.

Fylkeskontoret har svart:

Vi er helt enig med deg om at det er uheldig at de to arrangementene er i samme uke.

Du er ikke den eneste som med god grunn melder om dette. Flere Bondelagsledere og tillitsvalgte på Sunnmøre har varslet det samme til oss. I fjor var det vel kommunikasjonssvikt mellom de to Bondelagene i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, vi visste ikke om arr da datoer ble fastsatt, samt at ett av arr. ble byttet uke litt ut i planleggingen. I år var vi klar over arr i Loen, og M&R Bondelag tok tidlig initiativ både på e-post, i telefonmøter med trønderne og i styremøte i mars for å få arr i Trondheim til uka før eller uka etter Loen, da vi ble kjent med at trønderne hadde satt opp 7. og 8. nov for Midtnorsk temakonferanse i Trondheim. Vi fikk tilbakemeldinger på at M&R Bondelags innspill og "krav" om å flytte til uka før eller uka etter Loen ikke var gjennomførbart for trønderne, heller ikke å flytte arr fram til tirsdag og onsdag.

Oppsummering program:

Felles ledermøte mellom Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag Bondelag onsdag 7. nov hadde besøk av leder Nils T. Bjørke og prosjektleder Harald Velsand i Norges Bondelag.

Tidligere landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen, nå partner og seniorrådgiver i First House, var hyret inn til å snakke om hvordan få landbruket på dagsorden under valgkampen. Hans klare beskjed var følgende: bøndene må spisse budskapet sitt.

I gruppearbeidet var det fokus på hva lokale Bondelag kan gjøre i forbindelse med valget neste høst. Debatten gikk livlig i gruppene bestående av en god blanding av møringer og trøndere.

Siste post første dag var lokallagsleder og coach i Namsskogan, Øyvind Skarstad, som tok for seg hvordan og hvorfor en skal sette seg mål for arbeidet i lokallaget.

Det var felles festmiddag onsdag for over 400 deltakere.

Temakonferanse

Over 400 tillitsvalgte fra landbruksorganisasjonene i Midt-Norge møttes på Midtnorsk samarbeidsråd sin temakonferanse på Royal Garden Hotell torsdag 8. november. Deltakere var lokale og regionale tillitsvalgte i Midt-Norge i følgende organisasjoner: Nortura, Tine, Felleskjøpet Agri, Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal, Hoff, Gjensidige, Landkreditt, Allskog, de tre fylkesbondelagene, de tre fylkessmåbrugerlagene, de tre fylkesorg av Norsk Landbruksrådgiving.

Landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum var første innleder på konferansen der han så inn i glasskula: 20 prosent økt produksjon i 2032, hvor skjer den og hvem produserer? Han utfordret bøndene til å sørge for at det blir ubehagelig å snakke landbruket ned. Deretter fikk ei spørrelystne forsamling slippe til med spørsmål til statsråden.

Senere på dagen ble et panel med ledere i landbruksorganisasjonene utfordret til å snakke om de viktigste organisasjonsmessige utfordringer i sin organisasjon. Følgende ledere stilte: Trond Reiersrud (Tine), Sveinung Svebestad (Nortura), Bjørnar Schei (FKA), Merete Furuberg (NBS), Nils T Bjørke (NB), Bjørn Mathisen (NL) og Ole H. Bakke (Allskog).

Konkurranseskraft og matkjedemakt, var tema for Eli Reistad, medlem i Matkjedeutvalget.

Leder i Landbrukets utredningskontor, Christian Anton Smedshaug, avsluttet temakonferansen med foredrag om hvordan kan en vellykket politisk modell fremstå som et problem.

Styret konkluderer med at:

- Bør drøfte grundig om fortsette med denne formen, bør ikke være årlig foreteelse. Også ha egne ledermøter i Bondelagene.
- Ble for stort, bra først dag, andre dag litt for stort. For mye enveiskjøring begge dager.

- Oppnår ikke fokus på landbruk i Møre og Romsdal når reiser til Trøndelag. Men godt å samles så mange, gir motivasjon når får besøk av bl.a. landbruksminister og andre toppledere i landbruket. Ha slike samlinger av og til.
- Bra ledermøte og vil skryte av opplegget, men kanskje litt for stort siste dag.
- Kanskje vurdere studietur for ledermøtet som alternativ.
- Mange hentet inspirasjon og fikk tilbakebetalt for innsatsen legg ned i organisasjonsarbeidet.
- Manglet mulighet for toveis-kommunikasjon. Viktig også å få bønder i tale og få kunnskap oppover i organisasjonen, dette var det ikke rom for i denne arenaen.
- Mange fikk ”blåst” ut med synspunkter under gruppearbeidet.
- Den sosiale biten er viktig for tillitsvalgte.

Vedtak: Styret tar med seg det som kom fram i sitt videre arbeid. Styret er godt fornøyd med arrangementet og sitter igjen med et positivt helhetsinntrykk. Styret ønsker ikke at det arrangeres så store samlinger hvert år, men er positiv til nytt samarbeid med trøndelagsfylkene. Arenaen blir veldig stor, de tre fylkesbondelagene har behov for å ha fokus på egne saker.

SAK 55.3/2012: Årsmøterunden i lokallaga – meir oppsummering

Vedlegg: Liste over årsmøtedatoar i lokallaga pr. 29. nov
Årsmøteval i lokallaga pr. 29. nov

Vedlagte lister viser at pr 29 november har fylkeslaget fått melding om avvikla årsmøter i 39 av 47 lokallag (Manglar melding frå Vanylven og Syvde, Sande, Follestadalen, Geiranger, Stordal, Giske, Harøy og Fjørtoft, Frei).

Fylkeslaget sin nye praksis med å sende ut på førehand forslag til dato for avvikling av årsmøtet, og endra vedtekter til Noregs Bondelag med framskunda frist til innan 1. november kvart år for å halde årsmøtet i lokalt Bondelag, har verka positivt for gjennomføring av årsmøterunden i M&R Bondelag.

- I 2010 vart det halde 16 årsmøter i oktober, resten i november og desember.
- I 2011 vart 40 av årsmøta halde i oktober.
- I 2012 vart 35 av årsmøta halde i oktober.

Styremedlemmer og tilsette rapporterte frå årsmøta dei har vore på, og følgjande vart drøfta av styret:

- I år mange årsmøter på ny org.sjef Arnar, og færre på fylkesleder og nestleder.
- Neste år ta ei betre fordeling av styret på alle årsmøtene.
- Styremedlemmer bør besøke nye lokallag hvert år.
- Være regel at det skal være besøk på alle årsmøter, og at fylkeskontoret har ”handa på rattet” i fordeling av styremedlemmer på årsmøter.
- Lage felles skriv og informasjon til lokallagene, og utarbeide felles budskap/strategidokument på forhånd.
- Vurdere ha en ”bank” av plansjer og bilder som Tine har.
- Vurdere å ikke sende ut temaliste til lokallagene. Årsmøtene er av de viktigste arenaene i Bondelagene, og da er det viktig at fylkesbondelaget er tilstede og får fram sitt budskap i stedet for at f.eks FMLA, Gjensidige m.fl får oppmerksomhet.
- Lokallagene og fylkeslaget må gjøre årsmøtearenaen så spennende at vi får medlemmer til å komme på møtet.
- Har små lag rundt om i fylket - vurdere fellesmøter i noen kommuner.
- Vurdere PowerPoint kurs for fylkesstyremedlemmene

Vedtak: Styret merker seg synspunktene som kom fram, tar disse med seg til planlegginga av årsmøterunden neste år, og tar saka til vitende.

SAK 62/2012: Møtedatoar for styremøta i januar, februar og mars

Fylkesårsmøtet vert halde i Ålesund fredag 8. og laurdag 9. mars. Sakspapir og årsmelding m.m. må då sendast utsendingane ca. fredag 1. mars.

- **Tirsdag 22. januar: Styremøte** (Anne Katrine har forfall, 2. vara kalles inn)
- **Tirsdag 12. februar: Styremøte** Årsmelding, rekneskap, sakliste, program og saker til årsmøtet. (Det er vinterferie i skulen 18.-22. februar 2013)
- **Tirsdag 5. mars: Styremøte** med samvirke for handsaming av uttale til jordbruksforhandlingane. Lokallaga sin frist for uttale vert sett til 15. februar. Fristen for lokallaga er flytta fram i høve til tidlegare år då mange uttaler kjem etter fristen slik at styret ikkje rekk å lese dei før fylkesstyremøtet. Fylkeslaga sin frist for å sende uttale til Norges Bondelag er 8. mars.
- **Måndag 18. mars: Styremøte**

Vedtak: Styremøta vert halde på dei datoane som er fastsett.

SAK 63/2012: Landbrukskonferanse og fylkesårsmøte 8. og 9. mars 2013

Vedlegg: Notat med innspill til program for landbrukskonferanse
Skisse programinnhold - Oppfølgingkurs for nye bønder

- Landbrukskonferansen vert arrangert i lag med Fylkesmannen si landbrukavdeling og Landbruk Nordvest, og vert halde på Rica Parken Hotell i Ålesund i forkant av årsmøtet fredag 8. mars.
- Fylkesårsmøtet i M&R Bondelag held fram med ordinære årsmøtesaker laurdag 9. mars kl. 09.00 – 13.30 (avslutning m/ lunsj). Sakliste vert fastsett på styremøtet i februar.
- Fylkesmannens landbruksavdeling ved landbruksdirektør Anne Berit Løset har kome med innspel om at dei vurderer å flytte si tradisjonelle og årlege landbrukskonferanse i Geiranger for landbruksforvaltninga frå september til mars. Dei vurderer eiga samling for landbruksforvaltninga på Parken i Ålesund torsdag 7. mars, og så invitere til deltaking på landbrukskonferansen fredag 8. mars.
- Styret i M&R Bondelag har vedteke å invitere tidligare deltakarar på unge bønder-kurs til M&R Bondelag si landbrukskonferanse fredag 8. mars 2013, og halde eiga samling laurdag 9. mars, og med utferd/gardsbesøk fredag ettermiddag eller laurdag. Samarbeide med Bygdeungdomslaget om opplegget. Formidle bondens kvardag. Få bønder til å fortelle om drifta si. I 2011 og 2012 deltok det totalt 105 personar på kurs for unge bønder. Alle desse blir invitert til oppfølgingskurs/samling. Fylkeslaget har midlar til bruk for rekruttering.

Dette ble drøftet i styret:

- Ønske om besøk fra styret i Norges Bondelag: styremedlem Trine Hasvang Vaag eller generalsekretær Per Skorge
- Dele opp programmet på landbrukskonferanse med bønder inn i flere bolker.
- Bør ha smaksprøver i pausene.

Vedtak: Styret er positiv til at landbruksavdelinga vil legge si årlege konferanse for forvaltninga til landbrukskonferansen i Ålesund i mars. Fylkeskontoret set saman ei arbeidsgruppe frå Bondelaget (Arnar Lyche), Landbruk Nordvest og Fylkesmannen til å lage ei skisse til program med innleiarar med utgangpunkt i vedlagte skisse. Fylkeskontoret arbeider vidare med program for oppfølgingskurs for nye unge bønder, og med program og sakliste for fylkesårsmøtet 9. mars.

SAK 64/2012: Tildeling av «Aktivt Lokallagsmidlar» 2012 til lokallaga

Vedlegg: 1) Notat frå Norges Bondelag om bruken av aktive lokallagsmidlar.

2) Tilråding på bakgrunn av innkomne søknader **27 lag**

(25 lag i 2011, 23 lag i 2010, 27 lag i 2009, ikkje utdelt i 2008, 26 lag i 2007, 30 lag i 2006, 29 lag i 2005, 35 lag i 2004 og 30 lag i 2003). Til fordeling i 2012: Kr **165.315**

Søknadsfrist for lokallaga var 20. november.

Det er også i år ei betydeleg auke i ramma til fordeling av aktive lokallagsmidlar samanlikne med 2010, etter klar prioritering av dette i styret i Norges Bondelag. M&R Bondelag fordelte i 2010 kr 85.148 mot kr 148.743 i fjor og kr 165.315 i år. Midlar som ikkje blir fordelt til lokallaga går inn i fylkeslaget sitt rekneskap.

Kvart år har fylkeslaget utgifter på innkjøp av profileringsartiklar som m.a. kjeledressar, T-skjorter, ryggsekker, som vert bruka som gåver til tillitsvalde i lokallaga og på aktivitetar og stands i lokallaga. I fordelingsgrunnlaget er det sett av til innkjøp av slike profileringsartiklar.

Det er også i år føresetnad for tildeling at laget har søkt, med unnatak av Open Gard, som vi foreslår får tilskot på kr. 5.000 pr. arrangement, og kr. 5.000 til lag som har hatt ansvar for telt og dyr på utadretta arrangement i bygda i lag med andre. (Lokallag har mykje arbeid med både Dyregod-dagane i Gjemnes, Syltemartna i Tresfjord og Landbruksmartna på Åndalsnes).

Vidare er det framlegg om auke frå kr. 450 til kr 500 for uttale jordbruksforhandl og auka frå kr. 350 til kr 450 pr. tiltak/aktivitet, i tillegg til at det er prioritert etter skjønn.

Fordeling av aktive lokallagsmidlar tilseier også prioritering etter skjønn. I søknaden frå fleire av laga går det fram at dei har stor aktivitet gjennom året, men svak økonomi. Vi foreslår at 2 lokallag får eit ekstra tilskot på kr. 5.000.

Tidlegare års støtte på kr 3.000 til Aktivt Lokallag kåra på fylkesårsmøte vert no utbetalt direkte frå Norges Bondelag på kr 5.000.

Vedtak: Styret sluttar seg til framlegget til fordeling med dei endringar som kom fram. Styret vil fordele kr **165.315** i Aktivt Lokallagsmidlar for 2012 i samsvar med tilråding. Fordelinga er basert på kr 500 til alle lag som har uttala seg om jordbruksavtala når dei også har sendt inn søknad og kr. 450,- til anna prioritert aktivitet etter skjønn.

I tillegg kr. 5.000 til lag som har arrangert Open Gard på gardsbruk, og kr. 5.000 til lag som har hatt ansvar for telt og dyr på arrangert i samarbeid med andre utanom gardsbruk.

Det er elles nytta midlar til vervepremier på årsmøtet og profileringsartiklar til aktivitetar i lokallaga.

2 lokallag som har sendt inn søknad om aktivitetssmidlar får eit ekstra tilskot på kr. 5.000 på grunn av svak økonomi

Styret er imponert og svært glad for dei mange gode aktivitetane som er i lokallaga på utadretta tiltak, tilbod til medlemene og medlemsverving. Laga får kopi av fordelingsdokumentet som også seier noko om aktivitetar i ulike lag.

FORTRULEG

SAK 65/2012: Utnemning av æresmedlem i Møre og Romsdal Bondelag

Vedlegg Fortruleg på eige ark innstilling

SAK 66 /2012: Kvinneprosjektet

Vedlegg:

- Rapport frå Bioforsk ”Toppleder i grøn kjeledress – dybdeintervju med 12 kvinner om landbruket i Møre og Romsdal”. – Utsendt tidligere både papir og e-post
- Utkast til program for fagdag/konferanse om kvinner og landbruk

I samsvar med styrevedtak 31/2012 i møte 29. mars, bestilte M&R Bondelag en rapport fra Bioforsk Økologisk om kvinner i landbruket i Møre og Romsdal. Et ferdig utkast ble levert innen arbeidsfristen 30. september, men det har tatt litt tid å få alle formaliteter på plass. Slike rapporter skal godkjennes og registreres etter et system internt i Bioforsk. Dessuten har det vært en runde med alle damene som er intervjuet i ettertid, om bruk av innholdet.

Rapporten ”Toppleder i grøn kjeledress – dybdeintervju med 12 kvinner om landbruket i Møre og Romsdal”, viser at svarene fra de 12 damene går, på tross av ulik livssituasjon og alder, stort sett i samme retning. Noen stikkord for konklusjonene er:

- Utfordring nummer en er dårlig økonomi i landbruket.
- Kvinnene føler seg godt inkludert og akseptert i næringa.
- Arbeidsmengden på garden er stor, og dette gjør det blant annet krevende å få barn.
- Kvinnene er avhengig av en positiv partner
- Dersom begge skal leve av bruket må det drives stort.
- Mange kvinner velger å ta seg annet arbeid og lar partneren drive garden.
- Det har blitt veldig mye teknikk og maskiner på gårdsbrukene, og mange kvinner føler de har for liten interesse for denne delen av drifta.

Rapporten er:

- sendt alle stortingsrepresentantene på Mørebenken,
- sendt Fylkeskommunen, Fylkesmannen m.fl
- sendt til styremedlemmer og ansatte i Norges Bondelag
- lagt ut på M&R Bondelag si heimeside
- omtalt 27. november på NRK-TV Møre og Romsdal og NRK-TV Kveldsnytt, med intervju med bonde Jorunn Gunnerød, Molde, rapportskriver Rose Bergslid fra Bioforsk og landbruksminister Trygve Slagsvold Vedum.

19. november ble det holdt møte på Bondelagskontoret i Molde der disse deltok: Yngve Røøyen, Mari Bøe (begge Bygdeungdomslaget), Karin Vartdal (Bygdekvinnelaget), Synnøve Valle (FMLA), Rose Bergslid (Bioforsk) og Arnar Lyche (Bondelaget). Møtet drøftet en oppfølging av rapporten ved å arrangere en fagdag/konferanse der kvinner i landbruket er tema. Målgruppe for arrangementet er de som styrer og bestemmer. En sikter seg inn mot politikere, byråkrater og andre fagfolk. I tillegg skal møtet være åpent for alle andre interesserte. Tidspunktet blir utpå etterjulsvinteren, og arrangeres i samarbeid med Bygdeungdomslaget og Bygdekvinnelaget.

Dette ble tatt opp i styret:

- Bør vurdere om rapporten kan presenteres på landbrukskonferansen i Ålesund 8. mars.
- Flere i styret etterspurte flere tiltak som kan settes i gang.
- Viktig å ha en medieplan for presentasjon framover. Arbeide mer med media- og kommunikasjonsdelen.
- Rapporten peker på problemstillingene, og mindre på løsningene, utenom økonomi som det viktigste.
- Flere i styret stilte spørsmål ved kostnaden av rapporten, at den ikke er i samsvar med intensjonen ved bestilling. Men styret ser at det er kostbart å utarbeide en rapport.

- Veggen videre: Bruke rapporten som brekkstang for komme videre for å løse noen av utfordringene rapporten peker på.
- Gå inn i ulike regelverk og synliggjøre behovet for endringer. Ordninger for kvinner i landbruket.

Vedtak:

Styret vil takke Bioforsk Økologisk for å ha utført en interessant og nyttig rapport om kvinner i landbruket i Møre og Romsdal, og merker seg konklusjonene i rapporten. Men styret hadde ønsket at rapporten hadde pekt på enda flere konkrete tiltak som kan settes i gang. Fylkeskontoret arbeider videre med planlegging av en fagdag/konferanse basert på de synspunkter som kom fram i styret.

SAK 67/2012: Tingvoll Økopark

14. november ble det holdt møte på Bondelagskontoret i Molde med orientering om økopark i Tingvoll. Fra NORSØK møtte Turid Strøm og fra Bioforsk Økologisk møtte Kristin Sørheim. Fra Bondelaget Inge Martin Karlsvik; Birgit Kjerstad og Arnar Lyche.

På Tingvoll ønsker de å utvikle et opplevelsessenter som bygger på de økologiske prinsippene: Helse – Økologi – Rettferdighet - Omtanke. Tanken er å tilby kunnskap og opplevelser i:

- Dyrevelferd
- økologisk landbruk –mat – helse
- hagebruk
- sol- og bioenergi
- villmarksliv.

Målet er at Tingvoll Økopark skal være ledende når det gjelder formidling av innsikt og kunnskap om parkiske løsninger og ei bærekraftig utvikling til barn, unge og voksne i skole, arbeid og fritid. Foretaket skal organiseres som AS. Viser ellers til vedlagt forretningsplan.

Byggetrinn 1 er kostnadsberegnet til 39 millioner kroner, og i finansieringsplanen står LMD oppført med 10 mill. De foreløpige signalene fra departementet er negative, men strategien nå er å få Staten til å kjøpe kontorbygget hvor Bioforsk Økologisk holder til av NORSØK, og så bruke salgsgevinsten til finansiering av Økoparken. Initiativtagerne understreker at det er uaktuelt å bruke jordbruksavtalemidler. Spørsmålet er om Bondelaget gjennom sitt politikernettverk vil argumentere for en slik finansieringsmodell.

Bioforsk Økologisk er den nest største Bioforskavdelingen utenfor Ås med sine 40 ansatte. Apelsvoll er bare litt større. På alle de andre lokalitetene til Bioforsk er Staten eier av bygninger, men på Tingvoll er det NORSØK som er huseier. Dersom Staten kjøper kontorbygget kan det samtidig bidra til å sikre framtidig satsing på Tingvoll.

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag stiller seg positiv til etablering av Tingvoll Økopark under forutsetning av at investeringene ikke blir finansiert med jordbruksavtalemidler. I den grad vi kan påvirke gjennom vårt nettverk vil Møre og Romsdal Bondelag støtte opp om prosjektet.

SAK 68/2012: Gjødseleksprosjektet

Vedlegg: Notat med referat fra møte og utkast skisse til program

Fylkesstyret drøftet i styremøte 29. mars i sak 30/2012 planlegging av et fagmøte med tema husdyrgjødsel. Det ble nedsatt ei arbeidsgruppe med styremedlemmene Anne Katrine Jensen og Trond Malmedal, og org.-sjef Arnar Lyche. I tillegg er Rose Bergslid fra Bioforsk og Oddbjørn Kval-Engstad i Landbruk Nordvest blitt med i arbeidsgruppa.

Arbeidsgruppa holdt møter på Bondelagskontoret 25. oktober og 27. november med drøfting av hvordan en slik fagdag kan gjennomføres.

Målgruppe for fagseminar om husdyrgjødsel: bønder, forvaltning, rådgivere og forskere.

Vedtak: Arbeidsgruppa arbeider videre med planene og tar hensyn til de synspunkter som kom fram i møtet.

SAK 69/2012: Regionalt miljøprogram – revidering for perioden 2013-2016

Vedlegg: Skriv frå Fylkesmannens landbruksavdeling datert 30. november 2012

Fylkesmannen foreslår at RMP i hovedsak blir videreført slik som før, men at noen skjøtseltiltak i kulturlandskapet bør strammes inn og spisses. Samtidig bør forurensning til vann og luft få økt oppmerksomhet. Ved å redusere satsen til bratt areal – redusert sats fra kr 200 per dekar til kr 150 – er det spart 3.5 millioner. Disse pengene, sammen med 1 million fra spesielt verdifulle kulturlandskap, blir i all hovedsak brukt på husdyrgjødsel.

Her er kommentar til ”Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel”. På et arbeidsmøte i september spilte Bondelaget inn et forslag om tilskudd til areal hvor det blir brukt slepeslangeutstyr. På grunn av økte krav til effektiv utkjøring blir gjødselvognene stadig større, men vi vet at tunge maskiner som kjøres på våt jord er uheldig for avlinger og klimagassutslipp. Økt bruk av slepeslangeutstyr vil være et fornuftig tiltak.

I sitt notat har fylkesmannen foreslått 3 ulike tiltak:

1. Tilskudd til foretak som bruker DGI eller stripespreder. (kr 75 per dekar)
2. Tilskudd til foretak som bruker tilførselsslanger med slangespreder i stedet for tankvogn. (kr 75 per dekar)
3. Tilskudd til foretak som sprer all husdyrgjødsel om våren og før 2.slåtten. (kr 75 per dekar)

For alle ordningene gjelder kravet om tilførsel av minst 5 kg nitrogen per dekar på omsøkt areal. For at areal skal være tilskuddsberettiget må gjødsel være spredd før 1. august.

Kommentar/vurdering

Lagerkapasiteten er hovedproblemet siden veldig mange har økt kvota til det maksimale av kapasiteten i fjøset uten at lagerkapasiteten har fulgt med. Og i tillegg har mange bygd slik at de har for liten kapasitet allerede fra dag en. Dessuten har transporten fra lager til jord blitt lang og tidkrevende for mange. Men det er ikke aktuelt å gi tilskudd til gjødsellager gjennom RMP.

Uansett blir det litt rart, med et slikt utgangspunkt, å snakke om den optimale spredemetoden, og så lenge fristen er 1. august vil trolig veldig mange faller utenfor ordninga. Miljøgevinsten ved å få ut møkka til rett tid er sannsynligvis enorm.

Bruk av slepeslange er direkte koblet mot jordpakking. Miljøeffekten her er godt dokumentert. Miljøeffekten ved bruk av for eksempel DGI er mye mer omdiskutert. Utstyret er tungt og arbeidsbredden er smal. På tung og fuktig jord, som det er mye av i vårt område, kan DGI-utstyr virke mot sin hensikt.

Ordningen kan bli krevende å kontrollere. Man skal både finne ut av arealet, gjødselmengde (hvor mye er 5 kg total-nitrogen med diverse dyreslag, vannblandinger osv?) og tidspunkt (ikke etter 1. august). Her ligger det an til mye synsing og grovt skjønn.

Rauma Bondelag er skeptiske til å redusere tilskuddet til bratt med kr 50 per dekar.

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag stiller seg i hovedsak bak forslaget om revidert RMP utarbeidet av Fylkesmannen. Vi foreslår noen endringer:

1. Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel → Styret ønsker ikke tilskudd til foretak som bruker DGI og stripespreder, men støtter forslag om tilskudd til foretak som bruker slangespreder og foretak som sprer all husdyrgjødsel før 2. slåtten.
2. For at enkeltbruk ikke skal utnytte ordningen i for stor grad, bør det settes et øvre tak for tilskudd. Fylkesmannen vurderer størrelsen på dette.
3. Redusert kostnader til tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel brukes til å heve satsen til bratt areal.

Begrunnelse: Det er knyttet usikkerhet til miljøeffekten ved å bruke nedfellings-/nedleggingsstyr.

SAK 59.2/2012: Innspel til uttale jordbruksforhandlingane 2013

Vedlegg: Uttale til jordbruksforhandlingane 2012.
Innspill frå Oddvar Mikkelsen

- Styret hadde på styremøte 16. oktober ei uformell drøfting rundt bordet og kom med saker og innspel som bør vurderast med i uttalen for 2013.
- Styret gjekk på møtet 5.-6. desember gjennom heile uttalen frå 2012, og kom med endringar og tilføyningar til utkast for 2013. Denne vert sendt som høyringsutkast til lokallaga i samband med laga sitt arbeid for jordbruksforhandlingane 2013.
- Norges Bondelag sender i midten av desember ut årets studiehefte "Jordbruksoppgjøret 2013 - Nye muligheter!" til alle lokale bondelag. Dette heftet er til oppslag og til bruk i studieringer som grunnlag for studie- og høyringsarbeid før jordbruksforhandlingane 2013.
- **Lokallaga sin frist for uttale vert sett til 15. februar 2013.**
- Fylkesstyret har møte tysdag 5. mars med samvirke for handsaming av uttale til jordbruksforhandlingane. Fristen for lokallaga er flytta fram i høve til tidlegare år då mange uttaler kjem etter fristen slik at styret ikkje rekk å lese dei før fylkesstyremøtet.
- Fylkeslaga sin frist for å sende uttale til Norges Bondelag er 8. mars.
- Saman med studieheftet sender Norges Bondelag også ut spørjeskjema for avkryssing og innsending. Høyringssvara kan også gjerast på Questback via internett.
- Siste år hadde fleire lokallag kryssa av og sendt inn svar på spørjeskjema, men det var vanskeleg å tolke svara/avkryssingane. Likeså gjekk mange av Questback-svara direkte til Norges Bondelag, og kom ikkje fylkeslaget i hende.
- Fylkesstyret drøfta dette på møtet i mars, og meinte det er mykje betre med ei halv eller ei heil side med kulepunkt over kva lokallaga vil prioritere og som kommentar til fylkeslaget sitt utkast til uttale, enn at fylkeslaga skal bruke mykje tid på å "tolke" desse avkryssingane. Kwart innsendt skjema frå eit lokallag var på mange sider, og ofte merka med farge.

Vedtak: Styret sender i desember sine førebelse framlegg til uttale til jordbruksforhandlingane 2013 til lokallaga slik at dei kan kome med merknader til fylkeslaget sine synspunkt.

I følgjebrev til utkast til uttale vert lokallaga gjort merksame på at Questback på nettet og tilsendt spørjeskjema for utfylling frå Norges Bondelag blir sendt direkte til NB, og dannar ikkje grunnlag for fylkeslagets arbeid med uttale.

Lokallaga vert oppmoda om å sende inn til fylkeslaget skriftleg innspel gjerne oppsett i kulepunkt som merknader og synspunkt til fylkeslaget sitt utkast til uttale.

Møtet slutt torsdag 6. desember kl. 14.30

Arild Erlien / Arnar Lyche

ref